

Rezumat

Proiectul aplicativ **15.817.06.14A** *Univers politic, cultural-spiritual și rural în Țara Moldovei de la medieval la modern (în context european)* realizat în 2015-2018 de Secția de „Istorie Medievală” a Institutului de Istorie, director de proiect acad. Andrei Eșanu a fost îndeplinit în totalitate în IV etape consecutive pe **cinci direcții de cercetare**:

- **prima** a ținut de scoaterea în evidență și relevanță a moștenirii culturale între care în prim plan se înscriu moștenirea cărturărească medievală și valorificarea a acesteia prin depistarea și întocmirea de repertorii și cataloage de carte veche din Moldova, precum și a operelor lui Dimitrie Cantemir;

- **a doua** direcție a ținut de continuarea depistării, valorificării și editării surselor documentare din arhivele Republicii Moldova, România, Rusia, Polonia ș.a. întru lărgirea bazei izvoristice a elaborărilor cu privire la evoluția în plan intern și extern pe parcursul evului mediu și de tranziție la epoca modernă;

- **a treia** a ținut de aprofundarea cercetărilor în plan administrativ regional a unor ținuturi aflate sub administrație domnească și a teritoriilor moldovene sub dominația turco-tătară (sec. XV- încep. sec. XIX).

- **a patra** direcție a ținut de investigarea anturajului politic al lui Ștefan cel Mare, de evoluția politico-diplomatică în plan național și internațional; impactul factorului extern în transformările statutului politico-juridic al Țării Moldovei (sec. XV- încep. sec. XIX);

- **a cincea** direcție a ținut de concentrarea atenției cercetărilor asupra mediului rural în evoluția sa istorică cu principalele sale forme de habitat, economie, cultură, familie și spiritualitate în evului mediu și în perioada de tranziție la epoca modernă a Țării Moldovei;

Drept rezultat au fost elaborate 11 monografii individuale (10-25 c.a. fiecare) și 3 culegeri de documente (20-40 c.a. fiecare). Rezultatele investigațiilor au căpătat reflectare concretă în 411 publicații științifice (inclusiv: 19 monografii, 12 culegeri de studii și documente, 36 materiale didactice, 344 articole și rezumate ș.a.), în 262 de rapoarte și comunicări la congrese și conferințe naționale și internaționale, 68 emisiuni radio și TV ș.a. Prin rezultatele noi obținute s-a profilat mai temeinic cu mai multă claritate evoluția Țării Moldovei în plan politic, economic și cultural-spiritual în interacțiune dar și sub presiunea imensă a factorului extern de la o epocă la alta până în 1812. Au fost radiografiate și apreciate transformările care au avut loc în Țara Moldovei în mediul rural, unde a viețuit marea majoritate a populației sub aspect economic și demografic în condiții de pace și de război, în condiții de independență și de stăpânire străină otomană, impactul războaielor ruso-turce asupra întregii populații a Moldovei prin exploatarea necontrolată a resurselor umane și materiale ale țării în interesul expansionist al marilor puteri vecine. A fost continuată valorificarea și readucerea în actualul circuit de valori a moștenirii științifice ale lui Dimitrie Cantemir, în valorificarea patrimoniului de carte veche românească în spațiul istoric al Țării Moldovei prin publicarea de studii și ediții. În lucrările finisate în cadrul proiectului, pentru prima dată o atenție deosebită a fost acordată unor asemenea structuri ale cotidianului, cum ar fi familia, cu tradițiile sale laice și religioase, scrise și nescrise în evoluția ei în perioada de tranziție de la medieval la modern; cercetarea în profunzime a proceselor evoluției agrare și formele de proprietate funciară în cel mai mare ținut al Moldovei (Iași) cu circa 90% din teritoriu în stânga Prutului, precum și transformările în plan politic, administrativ, economic, fiscal și cultural ale teritoriilor din sud-estul Moldovei cu cetățile și orașele Tighina, Cetatea Albă, Izmail, Chilia, Bugeacul, aflate sub stăpânire turco-tătară în perioada 1699-1812.

Suplimentar în raport cu problematica proiectului au fost efectuate prin granturi editoriale o serie de importante ediții monografice și culegeri de studii, între care „*Suntem urmașii Romei*” de Ion CHIRTOAGĂ; „*Marii demnitari al Țării Moldovei în domnia lui Ștefan cel Mare (1457-1504)*” de Valentina EȘANU, istoria satelor Ruseni și Mihăileni (din fostul ținut Iași) de Alexandru Furtună, *Lumina cărții la români (sec. XV-XIX)*” de Andrei și Valentina EȘANU; *Anul 1812...*, *Pacea de la București...* și *Domni fanarioți din Principatele Române...* de Vlad MISCHEVCA; *Cartea bisericească în mănăstirile din Republica Moldova. Catalog* de Igor CERETEU ș.a.

Prin îngrijirea acad. Andrei Eșanu și Valentina Eșanu a fost valorificată prin publicare volumele regretatei Valentina PELIN, *Manuscrise românești din secolele XIII-XIX în colecții străine (Rusia, Ucraina, Bielorusia). Catalog și Paisianismul în contextul cultural și spiritual sud-est și est european (secolele XVIII-XIX)*. Prin asemenea ediții în problematica proiectului a fost pusă la dispoziția mediului academic și universitar, a publicului larg noile cunoștințe obținute, îmbogățind pe această cale patrimonial istorico-cultural național.

În cadrul proiectului în 2015-2018 a fost susținute două teze, una de doctor habilitat în istorie (Igor Cereteu), iar alta de doctor în istorie (Valentina Eșanu). Mem. cor Demir Dragnev s-a învrednicit de titlul „Doctor Honoris Causa” al Universității de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, iar acad. Andrei Eșanu și dr. Valentina Eșanu au obținut Premiul „Alexandru Boldur” al AȘM în domeniul istoriei și filosofiei, precum și alte numeroase medalii și diplome decernate din partea unor foruri academice și de stat ale Republicii Moldova și României.